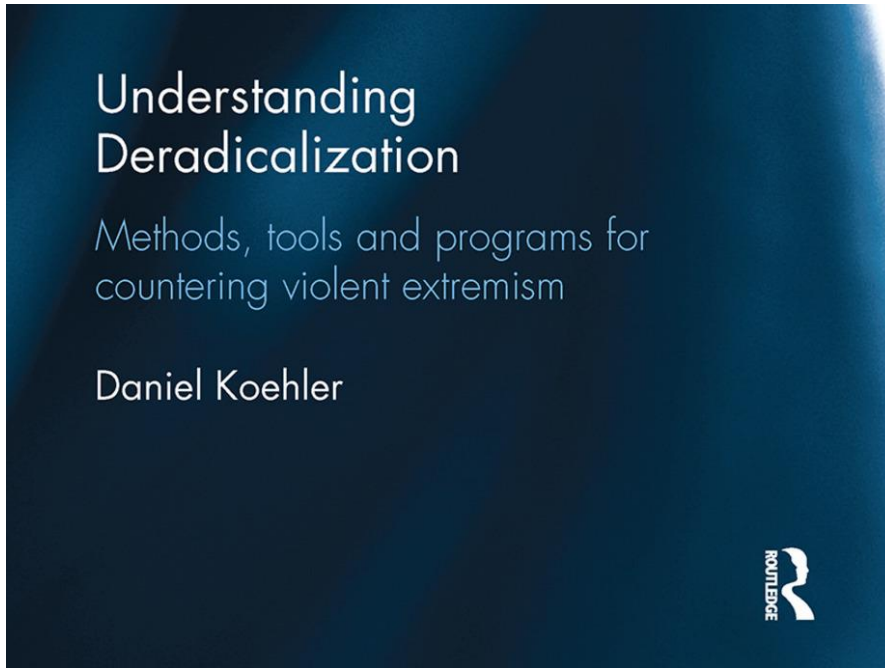

Irti radikalisoitumisesta?

Annika Hämäläinen
Turun yliopisto

Daniel Koehler 2017. *Understanding Deradicalization. Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. New York, Routledge, 306 s.

Daniel Koehler johtaa perustamaansa järjestöä nimeltä *German Institute on Radicalization and Deradicalization Studies (GIRDS)* ja on George Washingtonin yliopiston ekstremismitutkija. Koehler on yksi ensimmäisen ääriliikkeistä irtaantumista käsittelevän Open Access -julkaisun *Journal for Deradicalization* perustajista. Hän on omistanut akateemisen uransa deradikalisoitumistutkimukselle, luoden myös oman radikalisoitumisteoriansa. Onkin luontevaa, että juuri Koehler on kirjoittanut yhden ensimmäisistä koko tutkimusalan teorian ja käytännön kattavista teoksista.

Vastaus kritiikkiin

Understanding deradicalization on johtavan deradikalisoitumistutkijan kirjoittama kirja, joka kokoaa tämänhetkisen tutkimusalan yksiin kansiin ja pyrkii vastaamaan aikaisemman tutkimuksen heikkouksiin. Kirjan alussa Koehler kritisoi aiempaa tutkimusta länsimaihin keskittyneestä tutkimusotteesta sekä deradikalisoitumisprojektien arvioinnin puutteesta. Hän toteaa deradikalisoitumistyön ja työstä raportoinnin olevan pääasiassa ruohonjuuritason toimijoiden työtä, joka on jäänyt tieteestä irralliseksi ja vertaisarvioinnin ulkopuolelle. Myös raporttien

kieli tuottaa tutkijoille päänvaivaa, sillä usein projektien raportit kirjoitetaan vain projektimaiden omilla kielillä.

Daniel Koehler vastaa kirjassaan hyvin esittämäänsä kritiikkiin, kokoamalla yhteen kattavan tiedon sekä radikalisoitumisesta että deradikalisoitumisesta. Koehler ei tyydy käsittelemään vain länsimaita, vaan käsittelee jokaisen maanosan deradikalisoitumisen toimenpideohjelmia ja projekteja usean esimerkkimaan avulla. Samalla Koehler sitoo eri maiden strategiat ja projektit osaksi kansainvälistä tutkimuskenttää siten, että jokainen englantia ymmärtävä voi tutustua myös muiden maiden tilanteisiin, ja teoriaa vasten arvioituihin käytännön menetelmiin. Kirjassa ei käsitellä Suomen tilannetta, mutta Suomen linjaan ja toimenpideohjelmiin pääsee kattavasti tutustumaan sisäministeriön nettisivuilla (<https://intermin.fi/poliisiasiat/vakivaltainen-radikalisoituminen>).

Kattava tietopaketti

Koehler on onnistunut luomaan loogisen ja ymmärrettävän kokonaisuuden kahdesta monimutkaisesta teoreettisesta kokonaisuudesta. Radikalisoitumisella tarkoitetaan yleistajuisesti prosessia, jonka myötä henkilö tulee radikaaliksi. Deradikalisoituminen puolestaan tarkoittaa vastakkaisista prosessia, eli tapahtumaketjua, jonka myötä henkilö ei enää ole radikaali tai väkivaltainen. Teos tarjoaa tiivistetyssä muodossa näiden prosessien kattavat perusteet ja teoriat. Huomion arvoista on, ettei kirja pidä sisällään julkaisujankohdansa takia uusimpia teorioita kuten Kim Knottin ja Benjamin J. Leen ideologioiden välittymistä käsittelevää teoriaa vuodelta 2020. Lukijan on myös hyvä tietää, että *Understanding deradicalization* käsittelee radikalisoitumista onnistuneesti vain sen verran, mitä irtaantumisprosessien ymmärtämiseksi vaaditaan.

Mukana on kuitenkin esimerkiksi Fathali Moghaddamin ”rappukäytävä”-teoria, joka lähestyy radikalisoitumista kerrostalo-vertauskuvan kautta. Moghaddamin mallissa jokainen yksilö on aluksi talon pohjakerroksessa yhdessä muiden kanssa. Jos yksilö kokee pohjakerroksessa, eli yhteiskunnassa syrjintää, väkivaltaa tai muuta kaltoinkohtelua, hän voi lähteä kulkemaan portaita ylemmäs kohti radikalisoitumista. Ensimmäisessä kerroksessa henkilö etsii itselleen sopivia tapoja taistella epäoikeudenmukaisuutta vastaan. Toisessa kerroksessa hän siirtyy ilmaisemaan verbaalisesti aggressiotaan. Kolmannessa kerroksessa henkilö sitoutuu moraalisesti toimimaan ja menee toimintaa kohti. Neljännessä kerroksessa henkilön ajatusmaailma muuttuu ehdottomaksi, ja hän legitimoii väkivaltaisia radikaaleja ryhmiä. Viimeisessä kerroksessa väkivaltainen toiminta alkaa.

Moghaddamin malli kuvaa hyvin radikalisoitumisteorioiden perusideaa, vaikka näkemykset eri vaiheista ja niiden määrästä eroavat toisistaan. Eroavaisuudet johtuvat ihmistieteille tyypillisesti siitä, että yksilöiden radikalisoitumisen ja irtaantumisen polut ovat yksilöllisiä ja eroavat toisistaan. Moghaddamin teoriasta voi hahmottaa myös irtaantumisen vaiheita, sillä hänen rappukäytävänsä on mahdollista kulkea myös alaspäin. Rappukäytävä-teoria antaa myös yhden näkemyksen aiheeseen liittyvään väkivaltakeskusteluun, eli onko radikalisoituminen tapahtunut vain silloin kuin henkilö sitoutuu väkivaltaan, ja onko vain väkivaltainen radikalisoituminen ongelmallista. Tämä keskustelu liittyy keskeisesti myös irtaantumiseen, sillä eri tutkijoilla on eri näkemyksiä siitä, minkä tulee olla deradikalisoitumisen lopputulos. Koehler huomauttaakin kirjassaan, että ulkoapäin tuleva vaatimus ideologiasta luopumiselle voi olla moraalisesti ongelmallinen. Hänen mukaansa onnistuneeseen lopputulokseen voi riittää se, että henkilö luopuu väkivaltaisista toimintamalleistaan ja alkaa ajaa asioita laillisin sekä väkivallattomin keinoin, tulemalla esimerkiksi mukaan politiikkaan.

Keskustelu väkivallasta ulottuu myös eri maiden deradikalisoitumisen toimenpideohjelmiin ja niiden haasteisiin. Esimerkiksi Alankomaissa radikalisoitumiseen suhtaudutaan väkivaltaan sitoutumista laajempänä ilmiönä, mikä näkyy esimerkiksi puuttumisena syrjintään osana irtaantumisen tukemista ja radikalisoitumisen ehkäisyä. Lisäksi Alankomaat kouluttavat sosiaalityöntekijöitä, opettajia, poliiseja, virkamiehiä sekä uskonnollisia johtajia tunnistamaan ja puuttumaan radikalisoitumiseen. Sudanissa sen sijaan deradikalisoitumisohjelmat toimivat vankiloissa ja niihin otettiin mukaan vain sellaisia vankeja, jotka eivät olleet syyllistyneet rikokseen tai murhaan. Tästä johtuen Sudanin irtaantumishjelman lopputulokset olivat hyviä, mutta ohjelman lähtötilanne herättää kysymyksiä siitä, miksi mukaan valitut henkilöt olivat alun perinkin joutuneet vankilaan.

Teoksessa käsitellään eri deradikalisoitumisohjelmat, niiden jaottelut sekä vaikutukset. Lisäksi kirjassa käsitellään perheneuvonnan mahdollisuuksia deradikalisoitumisen tukijana, sekä pohditaan kattavasti deradikalisoitumiseen liittyviä moraalisia ja metodologisia ongelmia. Käytännön keskittyvä luku tarjoaa jokaiselle mahdollisuuden oppia lisää siitä, miten radikalisoituneita ihmisiä voi kohdata, ja miten deradikalisoitumista voi tukea. Lisäksi kirjan lopusta löytyvä katsaus maailman tilanteesta avaa kentän käytännön onnistumisia ja haasteita. Kirjan rakenne on laadittu huolella. Vaikka perheneuvonnan osuus tuntuu äkkiseltään muusta kokonaisuudesta irralliselta, on se kuitenkin lopulta tärkeä osuus irtaantumisen tukemisessa.

Jokaiselle aiheesta kiinnostuneelle

Daniel Koehlerin kirja tarjoaa siis kattavan kuvan sekä radikalisoitumisen teorioista että laajemmin deradikalisoitumisesta. Teos sopii kaikille, jotka haluavat ymmärtää aihetta, kaipaavat vinkkejä omaan työhönsä tai pohtivat omien valintojensa merkitystä radikalisoitumiseen tai väkivaltaisista liikkeistä irtaantumiseen. Koehler onkin onnistunut kokoamaan lähes kaiken kattavan teoreettisen ja pragmaattisen "state of art" -tyyppisen kokonaisuuden deradikalisoitumisesta, joka pohjautuu kattavasti ja luotettavasti aiempaan tutkimukseen. *Understanding deradicalization* sopii oppikirjaksi sekä muuten aiheeseen johdattavaksi teokseksi. Vaikka teoksesta hyötyisivät myös muut kuin tutkijat, on kieli kuitenkin sen verran vaikeaa, että lukeminen omaksi huviksi voi olla hieman vaivalloista.

Uskontotieteilijälle teos tarjoaa valitettavan vähän uskontoon keskittyvää sisältöä, vaikka kirjassa käsitellään uususkonnollisia liikkeitä muutaman sivun verran. Uskontotieteellisesti kirjan tärkein anti onkin siinä, ettei uskonnollinen radikalisoituminen tai deradikalisoituminen eroa muista prosessien muodoista, ja uskonnolliset yhteisöt voivat olla muiden yhteisöjen tavoin tärkeänä tukijana yksilön irtaantumisprosessissa.